

אין כתבי-אישום

על מיכתב ששלחתי לפני כחודש לשר-המיש"ט טרה שלנו וכו בקשה לחקור אם אין מקום לפתוח בהליכים מישפטיים נגד היועץ המישפטי לממ"ש, שלה, יוסף הריש, בעיקבות הכרזה שהכריז לכי אורה, לפיה עמוס קינו, לא יינקה בדיו", קיבלתי השבוע את תשובתו של חיים ברילב. וזו לשון התשובה.

מר זך שלום,
אני מאשר קבלת מיכתבך מיום ה-13 ביוני 1988.

בדיקתי במישטרת ישראל העלתה כי לא הוגש כתבי-אישום נגד עמוס קינו במועד שבו פורסמו דבריו של היועץ המישפטי לממשלה.

לפיכך ובלי להתייחס לאמיתות המובאה (מעריב מיום 8.6.88 - ז"ו) אין בדברים שפורסמו משום עבירה פלילית. העתק: מפכ"ל המישטרה.

כשקראתי בשעתו את דיכרי היועץ המישפטי המצוטטים כמנו"ב, שאותם השיע, לדיכרי העיר תו, רווקא בעת חלוקת פרס זו לעיתונות, כמ"ט טרה שאפשר להגדיר אותה כ"חינוכית", אבל אפשר גם להגדירה כניסיון להטלת מורא — נדהמתי.

על-פי הציטוט אמר מר חריש כי "קריאה להעמדת שופט, אל עמוד הקלוז", ורברים כיוצא באלה, אין כמוהם לזילות, כי זילות שכזאת ואף פחותה ממנה, יכול אני לומר, כיועץ מישפטי לממשלה, מקומה לא יכרנה כטורי ביקורת, והחוטא בה ובשכמותה, לא יינקה".

נדהמתי, מפני שבדברים האמורים יש משום חריצת מישפט עוד לפני פתיחת הליכים מישפטיים, וזאת, מפיו של יועץ מישפטי לממשלה, שופט לשעבר, איזו מדינה של תרבות וטוהר להוסיף להתקיים עם נורמות כאלה?

הייתי שמח אילו ניתנה לי האפשרות להשיע את דברי בסוגיה זו בעת חלוקת הפרס הכא למישפטים.

ולשר-המישטרה כתבתי, שאם אמנם כבר היה גש כתבי-אישום כנגד עמוס קינו, הרי שיש לנו כגון "עבירה לכאורה על הוראות סעיף 71 לחוק בתי-המשפט, האוסר פירסום בעניין התלוי ועד מד כבתי-מישפט מרגע הגשת כתבי-אישום ועד לסיום ההליכים". אבל אם לא הוגש עדיין כתב אישום כנ"ל, והפרקליטות עדיין יושבת על המ"דוכה, הרי דבריו המרשיעים של היועץ המישפטי, — "לא יינקה" זה שנאמר עוד לפני פתיחת

ההליכים המישפטיים — יקשו עליה מאוד לטפל בפרשה באובייקטיביות הראויה. בכל מיקרה פעל היועץ המישפטי בדרכים שלא רק שהן פסולות אלא שיש בהן גם משום "זילות" כל המערכת המישפטית בארץ. עכשיו מתברר ששום כתבי-אישום עוד לא הוגש נגד עמוס קינו, ולפיכך — פורמאלית — אין מקום לפתוח בהליכים על עבירה פלילית כנגד היועץ המישפטי. אבל, "לא-פורמאלית" מתיר לי החוק, על פי כל הירוע לי, להביע את דעתי, שלמדינת ישראל כבר היו יועצים מישפטיים חכמים יותר. חכמים הרבה יותר.

להם לא היה צריך לומר "חכמים, היוהרו כרכי ריכס". מרוע? פשיטא. כי הם כבר היו חכמים "מנקודת", כעברית של בן-אמוץ.

נתן זך

מיכתבים למערכת

האנטישמיות מתגברת

קראתי בעיתון ידיעה מקוממת באמת. מסתבר כי שופט בבית-מישפט סובייטי גזר עונש של שנת-מאסר בפועל ושנת-מאסר על-תנאי על שני נערים יהודיים רק משום שאלה נכחו במקום שבו הושלכו אבנים על טולית של אינטוויסט. בפסק דינו ציין השופט כי ההתנכלויות לאיני-טוויסט "מצד גורמים מסויימים" הגיעו לממדים שבהם הן מסכנות את ביטחון המדינה הסובייטית, ולפיכך יש לנהוג באותם "גורמים" ביד קשה. "אם אינם רוצים לחיות כאן שייכלו לפלשתניה", אמר, "שם הם חופשיים להשליך אבנים כאוות נפשם".

לאחר מכן ביקש להשמיט את הדברים מתוך הפרוטוקול.

מסתבר שה"פרטרויקה" הירועה לא זה בלבד שלא גרעה מפראותה של האנטישמיות כברית-המוצצות, אלא שאף הגבירה אותה. למודי ניסיון — 2000 שנות מיעוט — מי כמונו היהודים ירועים את ההבדל שבין דיבורים נאים לבין מה שמסתתר מאחוריהם. הלא כבר אמרו חכמינו שנמר לא יחליף את עורו וכוכשי את הברבורותיו. ולא נשאר לי אלא להביע כאן, בארץ מולדתנו ההיסטורית, את התיקוה שממשלת הזרזן האנטי-שמית המשליכה נערים חפים מפשע לבתי-כלא הירועים בתנאים השוררים בהם, — תחלוף במהרה מן הארץ.

שאם לא כן — נחלוף אנחנו.

לדנימיר אלייץ, פייגין

ספרים

אמנון אחינעמי

רומן רוסי-ישראלי

מאיר שלו

רומן רוסי

ספריית פועלים, 390 עמ'

רומן רוסי הוא רוסי בכמה מובנים: ראשית, בהיקפו: כמעט 400 עמודים של עלילה מסובכת ומפותלת, מאוכלסת בתמון דמויות ומתפרשת על פני ארבעה דורות. הרומן הוא רוסי גם במובן זה שאת שורשיו יש לחפש בעולמם המאגי כמעט של "דור הנפילים", מהפכנים יהודיים מרוסיה, אנשי העלייה השניה שבאו לביצות שבטק מצויידים בטולסטוי וברוסטוייבסקי, באידיאלים שאולים מן המהפכה הרוסית, כשירים רוסיים מרטיטיינשמה וברומאנטיקה רוסית עמוקה ועצובה.

מבחינת אחרות זהו כמו כמובן ספר ישראלי מאין כמוהו, עכשווי, מלא הומור וסאטירה. רומן רוסי הוא תערובת ייחודית לחלוטין של ריאליזם ורימ' יזן פרוע. הדמויות בחלקן תלת-ממדיות, אמנות, מזימות את ריח זיעת התגשמה ונעליהן רביקות מן הנוץ של עמק יזרעאל. זהו ספר שצימחית הארץ פורצת ממנו פראות וחרקה וזוחלת ור משיה מתרוצצים בו בחופשיות.

אבל, בצד התיאור המדוקדק של החי והצומח, מתהלכים כאן גם יצורים מיתולוגיים ממש: אפי-רים האגדי הסוחב על גבו פר השוקל טויוחצי, והצבוע, מלך הכיזה, הבא לאכול ילדים ולשגע איכרים תמימי-דוד. ואלה הם רק שניים משורה של דמויות בלתי-נשכחות שלפעמים הרוש הרבה זמן כדי לגלות האם הן אדם או פחד, מציאות או דימיון. דורות של חוקרי-ספרות קפדניים ימצאו כאן חומר לדוקטוראטים משעממים שיברקו את המקורות השונים והמשונים של המיתוסים הרבים וינתחו עד מוות את הסימבוליות, הרמזים והסי מלים שהספר באמת מלא בהם. נשאר להם את הקרקע הפוריה הזאת.

אפילו את העלילה לא אנסה לספר, אלא בקי ויום כלליים ביותר. זהו סיפורו של מושב כעמק יזרעאל ובו שלושה דורות של חקלאים עבריים. הראשון הוא דורם של אנשי העלייה השניה, זק ניס, חמוצים ועייפים. הם מתים בזה אחר זה ואיתם שוקעים בתהום העבר, השנאות, האכזבות, אבל גם האידיאלים שכוחם ובעזרתם ייבשו את הכיבוץ וניצחו את הקרחת.

הדור השני מנסה להמשיך את החלום הציוני במציאות שהשתנתה בינתיים לחלוטין. ואילו בני הדור השלישי, דור הנכדים, הם כבר אנשים חדשים, שונים מאוד, המחפשים לעצמם דרכיהם משלהם. חלקם מנסים להשתחרר מן המיתוסים, הנקמות והאהבות של דוריהם הנפילים. אחרים נופי לים קורבן לגדולתם של חוקנים. ברוך, המספר את הדברים בגוף ראשון, הוא קורבן כזה. סבו הנערץ מגדל אותו, וברוך הופך לכלי שהסב מירקו ממלא במשך שנים רבות, כסיפוריו, כמח שבותיו וננקמותיו. כך הופך ברוך לזרוע הארוכה שמפברק לעצמו סבא מירקו ושנאמצעותה הוא מחסל, אפילו מן הקבר, את חשבונותיו עם שכניו ושונאיו — חשבונות ישנים ומרים שהחלק העלו עובש. בסופו של דבר נשאר ברוך מיכל ריק למי חצה, כלי ששוב אין בו שימוש, נשכח כפינה ומועלה חלודה.

קראתי את 100 העמודים הראשונים כשאני מתגלגל מצחוק ומופתע בכל עמוד — תענוג צרוף. משם והלאה הצטרף להנאה, ברקע, גם חשט, שליזוה אותי על פני 300 העמודים הבאים — האם יצליח שלו להמשיך ולטוות את החושים הפתלתלים של עלילתו באותו חזי כמה אפשר? חכיית בכל רגע לפילה, שנראתה לי כמעט בלתי-נמנעת. הרגשתי אותה צמרמורת, לא לגמ' רי בלתי-נעמה, התוקפת אותך למראה הלולין הרוקד על חבל דק, כשהתהום הפעורה לרגליו מעמיקה מרגע לרגע.

הרשו לי להרגיע אתכם: כנישרון מפתיע מיצי ליה הסופר המוכשר הזה להתמיד במחול באלט הלהטותים שלו עד העמוד האחרון. בסופו של דבר, מוצא הקורא את עצמו על החבל, תלוי על בלימה, שעה שמאיר שלו הצליח בדרך-יפלא לר-דת מן החבל, ועכשיו הוא עומד בצד ומחייך בנועם.

רוברט קאפה: מסיבה בתל-אביב, 1949, מתוך "שנים סוערות", תערוכה רטרופסקטיבית במוסיאון תל-אביב, הכוללת מיבחר מן התצלומים שצולמו בישראל על-ידי הצלם הנווד בשנים 1948-1950. קאפה נהרג בשנת 1954 בהודו-סין, בגיל 41, בעלות מכוניתו על מוקש.

של פרנסיס-העיר מעירה העובדה שהדרך החדשה תצופה בעתיד באספלט ולא תרוצף באבנים כמו בציר האוטופי שאותו-מצרף עוזר-הדובר למכ" (תבו). האם גם כרוכע היהודי כירושלים — אותו מזכיר עוזר-הדובר כמופת ל"חזונו" של פרנסי העיר חיפה — ציפו סימטות ודרכים באספלט?? ה. תוכנית עממה ניכרים ליקויים קונצפי טואליים חמורים המעידים על אי-הכרת מהותה של "עיר מיוחרת-תוכנית", הכוללת סימטות, מבוכים, פינות-צל וקימורנות. לפי תוכנית עיריית חיפה, לעומת זאת, יהיו כאן שיטח-חיפה לרוב, רחבות-טיול שטופות שמש וכן גישה נוחה לרכב. כל אלה עומדים בסתירה משוועת למתווה של שימור אופיו המיוחד של האזור.

ו. שיקום השכונה/הרובע מתנהג בצעלתי-צעלתיים. כל שעשתה העירייה עד כה מתבטא בפרצות הדרך. הזמנת משקיעים, שכנוע אורחים להשתכן ולהשקיע במקום, קישור האזור לחלקי העיר הסמוכים, כל אלה עדיין רחוקים מרחק רב מכל שלב מעשי. הציפיה לאמנם הרבים שיבואו וירכשו כאן מיגרשים לא תתגשם — לא רק בשל מיספרם הזעום של הנרשמים בפועל ובעיקר של בעלי היכולת שיקרבו, אלא בשל התפיסה המעולת שכל קברניטי הפרוייקט לגבי אופיו הפיסי, הרכבו החברתי וייעודו הטיפוקרי.

בסיכום: ראוי לה לעיריית-חיפה לקיים דיון יסודי בעתיד האזור, כהשתתפות מירב הגורמים הנוגעים בדבר ותוך שיתופם המלא בעיצוב אופי האזור. ואל לה להסתפק בעתיד בתגובת דובר זוטרי. אם אמנם ישולבו התכונות הטיביות של הוראדי ושל שליו עם צעדים מושכלים ורגישים — נותר במקום עדיין פוטנציאל שיקום, שימור ויצירת רובע מיוחד מרהיב.

אבל את סתפק העירייה גם להבא, כפי שעשתה זאת עד כה, במילחמת עיתונות ובהשמצת אורחים שאיכפת להם, היא תישאר "תקועה" עם דרך מכווערת וחוררות שוממות, ואילו אנחנו נישאר עם פצע עמוק הפעור בלב העיר.

תגובת האדריכל רודי קנפו, חבר ועד אגודת האינג'נירים והארכיטקטים בחיפה והצפון: "תריבות מלאכותית ומנוכרת."

לדעתי תנאי הכרחי לשיקומו של מקום הוא שימור ערכי הרוחניים, ערכים הנובעים מן המ"סורת האורבאנית ומהתרבות האנושית המתגבדת שות לכלל וזכרון קולקטיבי המועבר מדור לדור כסמל לשייכות למקום.

תוכנית העירייה לוראדי סאליב אינה עוסקת בצד הרחוני אלא בצד הצורני בלבד. בעיני מעצבי התוכנית, ואדי סאליב הוא אוסף של מטעמות אבן נאות לעין המסוגלות לסבול כל מניפולציה תיכוננית ולשבור כדי להציע מישכן לקיום תרבות מלאכותית ומנוכרת. לכן לא פלא שהם מחייבים סלילת כביש בטבורו של רובע הריסת בתים אשר קליפתם אינה עומדת בקריטריונים האסתטיים של מעצבי התוכנית.

מבחינתם די בריצוף כמה מישטח-יאבן ופיזור תאורת חוצות פסבדו-עתיקה על מנת לשמור על מה שקרוי אווירת הרובע. מצער מאוד שחוסר רגישות תיכוננית אנחנו רומסים את שרירי עב' רנו הרק באזור, ולא מאפשרים צמיחת מסורת חיים במקום שאנו משתוקקים כל-יך להשתרש בו.

תגובת ד"ר גדעון עפרת, אוצר ומבקר אמנות: **עלה תאנה.**

בהקשר למכתבו של דובר העירייה יורשה לי לחזור על מה שאמרתי במאמרי באסופה רוקיאם לואדי סאליב: הרס המלווה בהצהרה על כוונה להקים במקום שכונת אמנים כמוהו בעיני כחוספת הטא על פשע. האם תיתכן קריית אמנים כתחליף לרובע מגורים עירוני? לא. לפינה פוזה תיאטרלית תיירותית ניטולת כל ערך תרבותי אמיתי. "קריית האמנים" או הדיבורים עליה הם בגדר עלה תאנה בלבד למלאכת הרס, אם לא גרוע מזה.

העירייה נרתעה

על פי כל הסימנים נתכונה עיריית חיפה, לאחר השלמת הרס ואדי סאליב, "להעלות על הכוונת" את המושבה הגרמנית שידור הטמפלרים במחצית המאה הקודמת (ראה גם תגובתו של פרופ' אלכס כרמל בעמוד הקודם). לאחר ואדי סאליב, תיכוננה העירייה "לשקם ולשפץ" את המושבה הגרמנית, קרי: להפוך גם אותה לקריית משרדים, שיכונים, תיזון, קניון וטיילת. השבוע נודע כי נוכח התגובה הנועמת על המתחשש נואדי סאליב חזרה בה ועדת התיכונן העירינית מכוונתה ונגנה את כל התוכנית.